

גאון ר' יצחק זאב סלובייצ'יק זצ"ל למנוחות

הגאון ר' יצחק זאב סלובייצ'יק זצ"ל למנוחות

רחובות ירושלים נתמלאו אלפי אנשים, עת עברה אתמול הלוייתו של הגאון מבריסק, הרב ר' יצחק זאב סלובייצ'יק זצ"ל. היתה זו הלוייה רבת־עם שנערכה לגדול בתורה.

אויבוסים מכל הארץ עם בני ישרות, רבנים, ראשי ישיבות, דיינים באו אתמול בבוקר לירושלים כדי להשתתף בהלויה. כל הספרים לא נשאו על המנוח עד סתימת הגולל לפי דרישת המשפחה. מציינים, כי גם בהלווייתו של אביו הגאון ר' חיים מבריסק זצ"ל לא נישאו הספרים. בנו הצעיר נפרד ממנו במלים ספורות: "אבי, עדים פאן כולם מי קיימתו מה שאמרת, ואני אומר לך,

שבמשך כל חיי אמשך לקיים מה ש צוית". בני המשפחה לא השתתפו בהלויה, בהתאם למנהג ירושלים. רק לאחר סתימת הגולל הספידוהו קצרות בבית העלמין שבהר המנוחות, חתנו הרב מיכל פיינשטיין, הרב ר' אלי לאפיאן מגדולי בעלי המוסר בימינו, המגיד הירושלמי הנודע ר' בן־ציון ידלר והרב אליעזר לב מיישיבת פוניבז', הרב פיינשטיין אמר "קדיש". בין המשתתפים בהלויה נראו כל

ראשי הישיבות בישראל וכן אדמו"רים רבים, ביניהם האדמו"ר מגור, אשר צעד ברגל עד בית העלמין. כן השתתפו בהלויה רבני הערים והמושבות ובראשם הראשון לציון, הגר"י נסים. בין אישי הציבור, שהשתתפו בהלויה בלטי חברי הכנסת ח. מ. שפירא ד"ר ה. וורהאפטיג, י. רפאל, ד"ר י. א. גבנצאל, משלחת של המרכז העולמי של המזרחי, ראשי אגו"י ופא"י הרב י. מ. לוויין ומר בנימין מינץ. המלווים צעדו ברגל כל הדרך עד לבית העלמין בהר המנוחות, שם נכרה קברו בחלקת הקברים של הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל והאדמו"ר מבלז זצ"ל.

תחילה נראה היה, שההלויה תיערך במוצאי יום הכפורים מאחר שבני ה מנוח עמדו על כך כדי לא להלין את המת אך לאחר בקשת הרב אברמסקי והרב סורוצקין לדחות את ההלויה, כדי לאפשר לכל בני הישיבות להשתתף בה ומחמת סכנת גפשות בתחבורה ב לילה — נענו בני המנוח, בתנאי, שלא ינשאו הספרים לפני סתימת הגולל ו שהלויה תצא מיד בשעות הבוקר. חלק גדול מהתנויות בדרך שעברה הלויה נסגרו לאחר שהוכרז על ביטול מלאכה. מי שלא טבל במקוה נתבע לא לגשת אל המטה, אשר נישאה בידי מקורבני בית הרב ובידי בני הכולל והישיבה.

הגאון ר' יצחק זאב סולובייצ'יק, הרב מבריסק, איננו

— מאת סופרנו בירושלים —

הגאון ר' יצחק זאב סולובייצ'יק — הרב מבריסק, נפטר בליל "כל נדרי" בגיל 73 בביתו בירושלים.

בן 31 ומאו התבלט כאישיות מרכזית בעולם התורני. הרב מבריסק נפטר סמוך לאמירת "כל נדרי" כשקהל המתפללים שהתכנס למנוח בביתו עמד להתחיל בתפילה. מיד כאשר נודע שנתבקש לישבה של מעלה פרץ כל קהל המתפללים בצעקה, שמע ישראל. ה' נפטר הורד ארצה ומשמרות אומרי תהלים עמדו במשך כל ליל ויום הכיפורים. מיד עם הוודע דבר פטירתו מיהרו מתפללים מבתי כנסת שונים בעיר וביניהם בני ישיבת חברון לביתו.

המנוח ירש את מקום אביו ברבנות בבריסק שם גם יסד ישיבה אליה נהרו תלמידים מופלגים מכל פולין שהשתלמו ב"סדר קדשים".

עלה ארצה בשנת 1940

בימי מלחמת העולם השנייה ברח מבריסק לוויילנה יחד עם שבעה מ' בניו ובנותיו ואילו אשתו עם יתר הילדים נשארו בבריסק וניספו בשואה.

בשנת 1940 עלה הרב מבריסק ארצה וקבע את מושבו בירושלים. כאן הקים כולל אברכים מובהקים שלמדו לפי שיטתו ובראשות בנו הבכור, הרב יוסף דב סולובייצ'יק הוקמה ישיבה.

בעוד שבעירו בריסק היה מעורב

הרב הראשי נסים על פטירתו של הרב מבריסק זצ"ל

הראשון לציון, הרב הראשי יצחק נסים. פירסם במוצאי יום ה' כיפורים את דברי התעוררה הב' אים. לרגל פטירתו של הרב מ' בריסק שנפטר בירושלים בערב יום הקדוש

עם פטירתו של ר' יצחק זאב סולובייצ'יק זצ"ל (הגאון מבריסק) נגדע אחד מארזי התורה בדורנו והוסרה העטרה שפיארה בגדולתה ובהשפעתה את בית ישראל. עצום ורב היה חילו לתורה ותעודה, ואור תורתו הבהיק וזרח בשמי עולמנו. היהדות שיכלה אחד מאישיה הדגולים יציבור לר' מדי התורה — את אכירי המע' מיקים בנבחריה.

כל ימיו חי בצנעה ושימש מ' פת ביושרו ובהליכותיו. מבית מדרשו הצנוע בירושלים הדליק את נר התורה ובזכות זאת — עצמה השפעתו, וי לארעא דישראל דחסרא גב' רא רבה.

בעסקי ציבור הרי בכואו ארצה התי' כנס רק בד' אמות ההלכה בלבד. ביתו התנהל באופן קפדני ולפי דקי דוקי ההלכה לכל פרטיה. בחדשים האחרונים חלה והיה רתוק למיטתו. מאחר שלא אכל מפירות הארץ בגלל שנת השמיטה, נאלצו להביא לו פ' רות מחוץ לארץ לפי מצוות הרופ' אים.

בארץ לא כיהן בתפקיד רשמי אולם היתה לו השפעה רבה על חוגים רחבים ביהדות החרדית. היה גדול בהלכה וסמכותו התורנית היתה מק' בלת ביחוד אחר פטירתו של בעל ה"חזון איש". בשעתו נמסר כי ראש הממשלה ב. ג. ביקש להתקבל על ידו בשאלת "מיהו יהודי" אולם הוא סרב להפגש אתו.

ר' יצחק זאב סולובייצ'יק היה בנו של הגאון ר' חיים מבריסק מראשי ישיבת וולוז'ין אשר הניחה את הי' סוד לשיטת הלימוד המבוססת על ה' הבנה וההתעמקות בכל סוגיה. המנוח נולד בשנת תרמ"ז ומשחר געוריו התבלט בכשרונותיו ובהר' פותו ואכין הגאון ראה בו את ממ' שיך דרכו. עם מותו של אביו זצ"ל, בכ"א אב תרע"ח (1918) נתמנה ר' יצחק זאב כממלא מקומו כשהוא רק

מניגוד לשמועות השונות סירב בתפלות להכיע את דעתו ותמיכתו לאיזו רשימה שהיא בבחירות לכנסת, כי דוגמת עמדתו כימי הבחירות הקודמות.

ההלוויה תצא היום בשעה 9 לפני הצהריים מביתו שברח' ישעיהו פרס בירושלים.

בתי הדין הרבניים בת"א ייסגרו היום לרגל ההלוויה

הרב הראשי לת"א — יפו הגרא"י אונטרמן הורה אמש לכל בתי הדין הרבניים בת"א לסגור היום את מש' רדיהם כדי שהדיינים יוכלו להשתתף בלווייתו של הגר"ז סולובייצ'יק ז"ל.

מכתבי הגאון מבריסק זצ"ל בענין ההשתתפות בבחירות

שני מכתבים של הגאון זצ"ל מבריסק נתפרסמו אתמול בירושלים. מכתב אחד הנו כללי הפונה לאחינו בני ישראל ודן בשאלת הבחירות הממשמשות ובאות ואילו השני הוא מכתב אישי אל הגאון רבי אהרן קוטלר שליט"א.

כידוע ביקש הגאון מבריסק זצ"ל לפרסם את המכתב ימים ספורים לפני הבחירות.

במכתב הכללי נאמר:

אחינו בני ישראל

שימו לבבכם על דרככם, כל איש מבני ישראל טרם יגש אל הקלפי להצביע בעד רשימה זו או אחרת צריך לעשות תחילה חשבון בנפשו, מה הוא רוצה להיות, אם ממצדיקי הרבים או להיפך — ח"ו.

באשר בימינו אלה הרי הבחירות אינן שאלה של נבחר זה או אחר אן שאלה של כבודים בבחינת מי בראש, כמו שהי' לפנינו, בתקופות שכל היהודים נמנו על מחנה אחד ורוח אחדות אמיתית שררה ביניהם. כולם שאפו למטרה אחת ודגלו בכוון אחד, הוא קו התורה הק'. עבודת כל מוסדות הצבור היתה בגוון אחד, לספק את כל הצרכים הדתיים וצרכי צבור סתם. התורה היתה היסוד העיקרי של כל חיי הצבור היהודי ומורת הדרך בכל בעיות צבור החמורות. לכן היתה השאלה מי יהי' הנבחר רק שאלת התמנות, אולם לא הי' לה כל ערך לגבי החיים היהודיים ועניני הדת.

אולם היום נשתנו העתים. להוותנו הופיע בשנים האחרונות של גלותנו הארוכה גורם מסוכן, הזומם להרוס את הבנין הגדול והעתיק של בית ישראל ואת חיי הצבור התורניים ולהציב את חיי העם על יסודות חדשים תחת הסיסמה: "ככל הגויים בית ישראל", ז. א. שיהיו היהודים קיימים בדמות עם בין העמים ללא שמץ של תורה ודת. אוי לאזנים שכך שומעות! למטרה זו הקימו בעשרות השנים הארוכות מפלגות שונות. כל אחת מהן מבקשת, לבסס את החיים היהודיים על פי עקרונותי' ורעיונותי'. כל מפלגה הקימה סוג בתי ספר כרצונה, מקום שם יתחנכו הילדים משחר ילדותם ברוחה, מאז נפתחה תקופה חדשה בחיי היהודים, תקופת מלחמה וסער, תקופת חורבן והרס. מאז התפשט בכל מקום רק ריב ומצה. פרצה מלחמה ברחוב היהודי ובבתי ישראל ובמוסדות היהודיים. זו היא מלחמת יהודים ביהודים, מלחמת הזקנים בצעירים, של הנריים בילדיהם, שנלקחו בזרוע מחיקם ומה, אני מאמין" היהודי. בתים יהודיים לאלפים ולרבבות נחרבו. רק לעתים רחוקות מוצאים עוד בית יהודי שלם. נתרבו גם ה"חדרים" ותלמודי התורה הותיקים. במקומות מעטים רק מצויים עוד חדרים ותלמודי תורה ברוח ישראל סבא. את מקומם ירשו בתי ספר הלוגיים או שמאליים. כל יהודי נאמן לתורה נאנה בשברון מתניים. אין לו מקום להגות בתלמודו ולחנך את בניו. זהו הסכום של עבודתם הזריזה של כל המפלגות החדשות בחמשים השנים האחרונות בערך. הן ורק הן הרסו את שלמות העם היהודי, הן ורק הן חרבו את בית ישראל.

הנהיגו את החיים היהודיים על יסודות חדשים תחת הסיסמה: "ככל הגויים בית ישראל", ז. א. שיהיו היהודים קיימים בדמות עם בין העמים ללא שמץ של תורה ודת.

שולח
תל-אביב-יפו 21
P. P.
TEL-AVIV-YAFO 21

"הנהיגו את החיים היהודיים על יסודות חדשים תחת הסיסמה: 'ככל הגויים בית ישראל', ז. א. שיהיו היהודים קיימים בדמות עם בין העמים ללא שמץ של תורה ודת."

1959, 30

היהודי, הן ורק הן החריבו את בית ישראל.

והגורם המסוכן הזה ממשיך עוד הלאה במלאכת החרס שלו ברחוב היהודי. עדיין אין הם מסתפקים בחורבן הדת שחוללו עד כה והם שואפים באמצעות השתלטותם לכבות את הנצוץ היהודי האחרון ולהגשים בחיים את "ככל הגויים בית ישראל". הם שואפים להכרית את שארית הפליטה של הנוער התורתי שלנו של התנוקות של בית רבן, באמצעות החנוך שלהם. לכך הם מקדישים את כל כוחותיהם ותחבולותיהם השונות, כפי שידוע ומפורסם.

לפי ההלכה אנו מחוייבים במצב שכזה למסור את נפשנו. אם היינו עומדים לפני נסיון שכזה מטעם שלטון של גויים, היינו על פי הדין חייבים לגזור תענית. אולם בשעה זו הרבה תלוי בקולותינו ומחובתו של כל יהודי להלחם, להשפיע ולעשות תעמולה כל איש ברחובו ובבית מדרשו בין מכרים וקרובים נגד הגורמים החלוניים, המבקשים לעקור את הדת מחיי הצבור היהודי.

יהי' כל אחד בעל הכרה בשאלה זו, שאין הוא בוחר בשביל מועמד זה או אחר, אלא בשביל תורתנו הקדושה, בשביל מוסדות החנוך בשביל שארית הפליטה של היהדות. ולכן חייב כל אחד ברגע זה להסיר הצדה את כל נגיעותיו הפרטיות, את טענותיו ואת בקרתו כלפי זה או אחר, כי בקיום התורה כולה הדברים אמורים, שהיא יקרה לנו מכל יקר.

הדבר צריך להיות ברור לכל, כי כל מי שמצביע בשביל עומדים, שתפקידם הוא להגן ולגונן על האופי התורתי של חיינו, הרי הוא נמנה בין מצדיקי הרבים אשר לפני הבטחת הנביאים יהי' ככוכבים לעולם ועד (דניאל י"ב) לעומת זה כל מי שמצביע בעד אלה שמטרתם לערסל את חיי ישראל מצביעם התורתי, נמנה בין מחטיאי הרבים ר"ל.

חשבון זה חייב כל יהודי לערוך לו טרם שהוא מוסר את קולו:

על מי הוא רוצה להמנות?

פתק הבחירות נמסר בחשאי, איש אינו יודע בשביל מי בוחר הבוחר. הבוחר נמצא לפני הבקורת של הצופה הנסתרת בלבד.

לכן אני פונה אל אחינו בני ישראל בקריאתי זו: שימו לבבכם על דרככם בשעה רבת אחריות זו.

נאום יצחק זאב באמ"ר הגאון החסיד רשכבה"ג מרן חיים הלוי זצוקלה"ה סאלאווייצ'יק

שלהי תמוז תשי"ט

במכתב אל הגר"א קוטלר נאמר:

ברכה מרובה לכבוד הגאון הגדול פאר הדור זכו וכו' כש"ת מ' ר' אהרן קאטלר שליט"א נעימות בימינו נצח אחרי הברכה כמשפט, נבהלתי לראות בעתון "די אידישע וואך" מיום י"ד תשרי תשי"ט שמדפיס בשמי כאילו לא אמרתי שום דבר בנוגע להחזית הדתית המאוחדת שמציעים להקים עכשיו, ואני כבר הודעתי ופרסמתי בפה ובחו"ל כי לדעתי איסור גמור הוא להקים חזית אשר כזאת ושכל המשתתף בזה או שיצביע אח"כ עבור הרשימה הרי הוא בכלל מחטיאי הרבים ממש ודבר זה ברור בלי שום ספיקות לכל מי שידוע מצב הענינים פה, וזה כמה שהנני מתכוונן לכתוב בארוכה אדות זה להדר"ג אבל הדבר מתעכב בכל פעם בשביל מצב בריאותי שהכתיבה כמעט נשללה ממני כידוע, ועוד חזון למועד אי"ה, אולם עכשיו מצאתי לעצמי לבוא עכ"פ בקצרה להכחיש הידיעות מאלה הרוצים לסלף, ואין דרכי להגיב על מה שמפיצים בשמי דברים שאינם, אבל עכשיו הוא ענין של חטאת הרבים השתיקה בזה ג"כ אסורה, ולכן באתי בדבר אלה להדר"ג הרמה שליט"א, ואסיים בברכת כל טוב להדר"ג הנני ידעו מקירו, ומכבודו ודושו"ט מלו"ג.

יצחק זאב באמ"ר הגאון החסיד רשכבה"ג מרן חיים הלוי זצוקלה"ה סאלאווייצ'יק

אפילו מיט דער מיינונג פון דער
מועצת גדולי התורה ביי דער אגודת
ישראל. די מועצת גדולי התורה אין
איינגעגאנגען אויף דער דערמאנ-
טער פשרה. ר' וועלוועלע אבער
האט געהאלטען, אז מען טאר נישט
מאכען קיין פשרה אויפ'ן חשבון
פון אלע אנדערע אידישע טעכטער.
אויב דער דין-תורה איז, אז א אי-
דישע טאכטער טאר נישט געהן דינען
אין דער ארמיי. האט ער געזאגט,
דאן טאר מען נישט מסכים זיין אז
אנדערע אידישע טעכטער זאלען יא
גענומען ווערען צום דינסט.
אין יענער גרויסער מלחמה פון
דער אגודה געגען „פרויען-דינסט“
האט ברוגוריון געגעבען אנצוהערען
גאנץ דייטליך, אז אויב די רעליגיע
זע פארטייען וועלען נישט נאכגעבען
וועט ער רופען ישיבה-בחורים זיך
שטעלען צום ארמיי-דינסט. פון
וועלכען זיי זיינען באפרייט כל-זמן
זיי לערנען אין דער ישיבה.
ווען אט-דער סטראשונאק איז
געהערט געווארען, האבען מאנכע
ראשי-ישיבה זיך דערשראקען און
האבען שוין געוואלט איינגעהן אויף

ר' וועלוועלע האט נישט געהענט
צו קיין פארטיי, אין פאליטיק האט
ער זיך געמישט. ער האט אפילו
נישט מסכים געווען צו דער פאליטיק
פון דער אגודה און אוודאי נישט
פון מזרחי. ער איז אויך נישט גע-
ווען קיין אפאזיצאנער און קיין קעמ-
פער געגען דער מדינה. וואלט ער
דאס יא געווען האט ער דאך נישט
געדארפט זיצען אין מדינת ישראל.
נישקשה, מען וואלט נאך געקענט
קריגען פאר אים א וויזע קיין אמע-
ריקע פונקט ווי א באקאנטער חסי-
דישער רבי האט עס געקראגען ווען
ער האט פארלאזען ארץ-ישראל.
איינ זאך איז ר' וועלוועלע יא גע-
ווען: ער איז געווען א „שומר-
החומות“. ער איז געווען א היטער
פון דער אידישער אומה. ער האט
געהיט, אז מען זאל נישט שפאלטען
די אלטע איינגעפונדעוועטע ווענט
פון דער אידישער טראדיציע און
נישט מער, און אויך נישט ווייניגער.
אבער ארץ-ישראל האט ער ליב גע-
האט נישט ווייניגער פון די אלע הורא
שרייער...
ס'איז א באקאנטער פאקט: ווען

צו נעמען געלט פון דער פילישער
גלוית-רגיונג. איך האב נישט גע-
הערט קיין טעם אויף דעם. אבער
ס'איז צו פארשטעהן, אז מסתמא
האט ר' וועלוועלע באשאפט, אז
ער איז שוין געווארען אן ארץ
ישראל איד. טא אויב אזוי, ווי קאן
ער נעמען געלט פון א רעגירונג צו
וועלכער ער האט שוין קיין שייכות
נישט.
און סתם נעמען געלט איז נישט
געווען ביי ר' וועלוועלע.
רבי וועלוועלע מיט זיין טייל
געוועזענער משפחה אין ארץ-
ישראל. פניו זיהו מיט צוויי
טעכטער (זיין פרוי און פיר קינדער)
זיינען אומגעקומען אין בריסק.
האבען געלעבט אין גרויס דחקות
און פונגעטוועגען האט ער פון
קיינעם נישט גענומען קיין געלט אויף
צום לעבען, נישט אפילו פון קיין
קרובים. ער האט בלויז גענומען
„שכירות“ פון די בריסקער לאנדס-
לייט זיינע. עס האט געהייסען: אזוי
ווי ער איז דאך בריסקער רב, נו,
אויב די בריסקער אידען ווילען אים
צאלען שכירות נעמט ער, אבער
קיין אנדערע געלט האט ער נישט
גענומען. און דעריבער האט ער
טאקע געלעבט אין גרויס ארימ-
קייט.

אט אזא זויבערע פערזענליכקייט
איז געווען דער לעצטער בריסקער
רב, רבי וועלוועלע סאדאווייטשיק.
און אזוי ווי ער איז געווען א זוי-
בערע פערזענליכקייט אין זיין פרי-
וואטען לעבען אזוי ריין און ערליך
איז ער געווען אין זיינע האנדלונגען
אויפ'ן געזעשאפטליכען געביט.
אין די לעצטע יארען איז געווען
באקאנט ר' וועלוועלע'ס שטארקער
קאמף געגען דעם „היכל שלמה“.
דאס איז אן אינסטיטוציע ביי דער
רבנות הראשית, וועלכע דער רעלי-
גיע-מיניסטעריום צוזאמען מיט'ן
מזרחי האבען געוואלט פארואנד-
לען אין א „מרכז רוחני עולמי“,
אין א גייסטיגען וועלט-צענטער. ר' וועלוועלע
האט אבער חושד געווען, אז דער
גייסטיגער „וועלט-צענטער“ טראגט
מיט זיך רעפארם טענדענ-
צען און דעריבער האט ער דעם
„צענטער“ זעהר שטארק בא-
קעמפט. און כאטש א סך רבנים
זענען נישט איינשטימיג געווען מיט
אים אין דער זאך, דאך האבען אלע
געוואוסט, אז זיין קאמף איז אן ער-
ליכער אהן וועלכע נישט איז פער-
זענליכע אדער פאליטישע כוונות.
און טאקע צוליב אט דעם „היכל
שלמה“, וועלכער ווערט אנגעפירט
פון מזרחי-קרייזען, האט עס רבי
וועלוועלע נישט דערלאזען צו א פאר-
אייניגטען בלאק פון דער אגודה
מיט דעם מזרחי. ער האט מורא
געהאט אז צוליב דער מעגליך גע-
שאפענער פריינטשאפט פון א רע-
ליגיעזען בלאק קאן נאך אמאל, חס
ושלום, אויך די אגודה אריינגע-
שלעפט ווערען אין דעם „רעפארם
גייסט“ פון „היכל שלמה“.
מיט דער פטירה פון רבי וועל-
וועלע סאדאווייטשיק, דער לעצטער
בריסקער רב, האט די אידישע
וועלט פארלארען איינעם פון די
גרעסטע אידען פון היינטיגען דור.
וועלכער איז געווען פון די לעצטע
רבנים פון דער גלאנץ-פעריאדע פון
אמאליגען גרויסען און שעהנעם
רוסישען אידענטום. תנצב"ה.

אין יענער גרויסער מלחמה פון
דער אגודה געגען „פרויען-דינסט“
האט ברוגוריון געגעבען אנצוהערען
גאנץ דייטליך, אז אויב די רעליגיע
זע פארטייען וועלען נישט נאכגעבען
וועט ער רופען ישיבה-בחורים זיך
שטעלען צום ארמיי-דינסט. פון
וועלכען זיי זיינען באפרייט כל-זמן
זיי לערנען אין דער ישיבה.
ווען אט-דער סטראשונאק איז
געהערט געווארען, האבען מאנכע
ראשי-ישיבה זיך דערשראקען און
האבען שוין געוואלט איינגעהן אויף

חיי הישיבות ומוסדות התורה

יצחק זאב הלוי סאלאווייציק

ירושלים תובב"א

ברכה מרובה לכבוד הרב הגאון הגדול
המפורסם פאר הדור וכו' וכו' כש"ת
ר' אהרן קאטלער שליט"א
נעיונות בימינו נצח.

אחרי הברכה. הנה מכתבי זה להדר"ג בדבר ענין הת"ת בפה ארה"ק שהענין דורש עתה תשומת לב מיוחדת ואם לא נמהר לשים לב לזה בעוד מועד קרוב הדבר שלא תהיה אף ת"ת אחת בארץ, ח"ו, לא אפונה כי הכל ידוע שם באמריקה מכל הנעשה פה בהעת האחרונה, כי כל בתי הספר ובתי הת"ת בארץ נהפכו לבתי ספר של הממשלה, אשר אין תקוה בהם שמהם תצא תורה ומהאלף הנכנסים יצא גם אחד לשיבה, (וזה דבר שהכל מודים בו ואין חלוקי דעות והשקפות בדבר). ברוב עמל ויגיעה ומ"מ ממושך עלתה לפעול אצל הממשלה שגם בתי הת"ת הישנים, שאינם נכנסים לרשות הממשלה ולתכנית הלמודים שלה גם כן לא יסגרו על מסגריהם, רק יוכרו על כל פנים בתור מוסדות שהתלמידים הלומדים בהם יהיו פטורים מהחוק של חנוך חובה ולא יוכרחו ללמוד בבתי-ספר אחרים, וגם נתנה הרשות ליסד ולכוונן גם בתי ת"ת ובתי-ספר חדשים שלא יהיו במסגרת הזרמים הנכנסים לרשות הממשלה רק יהיו ברשות עצמם ללמוד תורה כמאז ומקדם, וכל אלה יהיו פטורים מהחוק של חנוך חובה (כי גם הממשלה הכירה בצדקת ואמיתת הדרישה הזאת להשאיר מקום לישיבות שזה דבר בלתי אפשרי ואין לקוות מהבתי ספר הממשלתיים מכל זרם שהוא). בתוקף החוק הזה עלתה להציל כעשרים בתי ת"ת ובתי חנוך מהמוסדות הישנים שהסכימו להשאר בקיומם בתוקף למוד התורה ולא להכנס לרשות הממשלה, ועכשיו עוסקים גם ליסד ולכוונן בתי ת"ת חדשים בכל הארץ להשאיר מקום לתורה שלא תכבה ח"ו גחלת התורה הנשארה וכבר החלו בדבר

הזה בכמה מקומות וישובים, אבל הוא ענין כבד מאד, וגם אצל הת"ת הישנים, המתקיימים זה רבות בשנים גדול עכשיו הנסיון מאד מאד ורפו ידי המנהלים, כי ההוצאה עלתה עכשיו בהרבה, והרבה מהמלמדים והמורים עזבו את משמרתם והלכו ללמוד בבתי ספר של הממשלה באחת הזרמים ששם משכורתם כפולה ומכופלת ומה להם לחיות חיי צער ועוני בהת"ת הישנים התלויים באויר, ומההכרח לכפול להם משכורתם כולי האי ואולי יסכימו להשאר במוסדותיהם, ולעומת זה נמתעה הכנסתם של המוסדות וא"א לדרוש תשלומים מאבות הילדים אחרי שהממשלה נותנת חנוך הנם לכל הילדים, ולא רבים יחכמו לשלם במיטב ולשלוח את בנו דוקא לת"ת ישנים, ולכן מצבם של כל בתי הת"ת עכשיו הוא נורא ואיום וצפויה להם סכנת הסגר חלילה, כי מי יודע כמה זמן יוכלו לעמוד בנסיון המלמדים והמנהלים, ומה גם ליסד בתי למוד חדשים ולהתחרות בכל הזרמים למי ניהם שכל הספקתם נתנה להם מקופת הממשלה באין מחסור.

בהתחשב עם כל זה הוטלה המעמסה על ועדי הישיבות שצריכה לדאוג לא רק בעד הישיבות רק גם בעד בתי הת"ת, להחזיק את הישנים וגם ליסד חדשים בכל מקום שאפשר, כי אם נזניח עכשיו הדבר מי יודע אם יהיה אפשר לתקן עוד ובאמת עובדים עכשיו בחרוף נפש ליסד בית ת"ת בכל נקודה חדשה בארץ, כי רבים עכשיו המקומות וישובים החדשים מעולים ורוצים שבאו לאלפים ולרבבות ורובם חרדים ורוצים דוקא בחנוך חרדי ולאט לאט הם כולם נכבשים ע"י השמאליים העובדים בחריצות ובזריזות ומיסדים למענם בתי ספר מכל המינים ורק ידי החרדים אסורות וא"א להם לעשות דבר לטובת העולים החרדים המתחננים בכל לשונות של בקשה תנו לנו חנוך חרדי, באופן שעכשיו כל גורל הת"ת והחנוך החרדי הוא תלוי עכשיו רק ברוח אחינו שבחור"ל אם הם יבינו את המצב ויבואו לעזרה בסכומים הגונים כראוי לענין עוד אפשר

O.K.

הפרדס

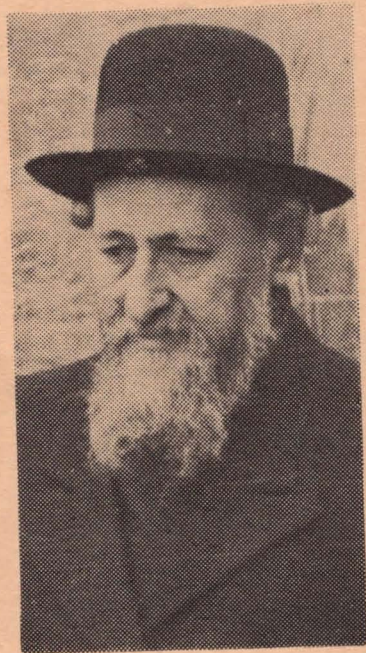
שנה כ"ד

לעשות מה להצלת החנוך ולהשאיר מקום לתורה, ואם תהיה עכשיו התרשלות ורפיון ימים קשה לתאר לעצמנו גורל בתי הת"ת והחנוך החרדי בעתיד הקרוב. וע"ז באתי במכתב זה אל הדר"ג שבודאי יודע את המצב כמוני, אבל דרוש לזרוז ולערר את המזורזין שלא יחשו ולא ישקוטו מלעשות תעמולה גדולה בהקדם ובזריזות להצלת החנוך החרדי בארץ שלא תכבה גחלת התורה הנשארה ח"ו כי המצב גורם להקדים בהצלה ולא לאחר ח"ו, ועל שעה כזו נאמר ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.

ובצפיותנו נצפה כי הדר"ג לא יחשה ולא ישקוט להרבות פעלים בזה, והלואי שיגלגל זכות על ידנו לעשות הצלה כל שהוא שלא תשתכח התורה מפי זרענו חלילה, והיה זה שלום וברכה להדר"ג ולכל המשתתפים עמו בהענין הנשגב הזה. הנני ידידו מוקירו ומכבדו ודוש"ט בל"ג.

יצחק זאב בלאמור הגאון החסיד רשכבה"ג מרן הי"ב הלוי זצוקלה"ה סאלאווייציק

כסלו התש"י, ירושלים

הגאון החסיד בלוייה

הגאון החסיד בלוייה

דוד תמר

לילוי אמר תמיד וארץ לאיש חסידיו (דברים לג, ה)

דברים שלהלן מבקש אני להוסיף נופך למאמרו המקיף של ר' נתן זאב גרוסמן על מין הגאון **רבי יצחק זאב הלוי מבריסק** זצ"ל, מאמר שהוא מעין קונטרס שמן הראוי לפרסמו בנפרד. אכן אם אמרו "אין עושים נפשות לצ" דייקים, דבריהם הן זה וזכרוננו" (ירושלמי פסחים, ב,ה), הוא הדין כסיפורים על אורחות חיים והנהגותיהם, שהן זה וזכרוננו, ואמר ר' בשמו של רבי: מניין שאפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד (או: תלמוד, ש"א מר "עלהו לא יבול" (סוכה כא ע"ב, וענין ברש"י שם ר"ה ועלהו). אכן מעטים הם גאוני ישראל שאפשר להמליץ על בנייהם כראש כרעיה דאבוב (המאמר כלשון זה לא נמצא בחז"ל, עין עירובין ע"ב וברש"י כתובות צב ע"ב, ד"ה כבעל חוב) ממש כמו על התורה מן הגר"ח אברמסקי בכתורה וביראה, בהנהגה ובהשקפה.

לה. ושאלתי למורי למה עשה כן, והשיב לי כי עסק ההלכה הוא לשכור הקליפות, שהם סוד הקושיות וזה צריך שיטרח האדם מאד" (ספר הכוונות, וויניציאה ש"פ, ה, ע"ב, ומעין זה בספר הגל"גולים ויוסף אומץ ועוד).

בקטע "לוח הלב" מביא המחבר את דברי רבי חיים מווא"ל וז"ל על רבו הגר"א: "אבל רבינו הגר"א, סיים ר' חיים, ידע את כל דברי התורה בנגלה ובנסתר לא רק בעלפה, אלא כל אות בה מרבריהם היתה עומדת לנגד עיניו, וידע מה למעלה ומה למטה". ומוסיף הכותב: "כאשר סיפר מרן הגר"י סולובייציק זצ"ל סיפור זה לתלמידיו הקשה: וכי יש איהו דין וחיוב לדעת את התורה הפופ? אלא, ביאר, משמעות הדברים, כי לא היתה זו ידיעה בעלפה מתוכחמת יותר, וזכרון חזק ובהיר יותר, היה זה סוג ידיעה שונה לגמרי, לא היה זה זכרון בעלפה, אלא הדברים היו ככתובים לפניו, כפי שנאמר **כתבם על לוח לבך**, וזה 'שיעור' של ידיעת התורה, והגאון הגיע לכך. הדברים היו כתובים וחוקקים לפניו, וכשהו 'כתוב' אין כל בעיה למצוא את המילה הקודמת".

השווה הדברים שאמר הג"און רבי מאיר שמה מדווינסק בעל "אור שמח" על הגאון הרואצ'ובי, פלא הדורות (שלמד תורה שנה תמימה בסלוצק עם הגר"ח אצל אביהם בעל "בית הל" וי): "אומרים עליו על הרואצ'ובי שהוא בעל זכרון נפלא, לא היו דברים מעולם בעל זכרון נקרא זה שזוכר מה שלמד לפני כמה שנים, והרי אין לדבר בתורה שלא למד אותו זה עתה, וכי לזה בעל זכרון יוקרא? (אישים ושרי טות לגרש"י זיין, מהדורה שלי שית תשכ"ז, עמ' 92. רדך אנב, לפני המסה המקיפה על הגאון הרואצ'ובי מובאת שם מסה מקיפת על הגר"ח והגר"י - שם עמ' 43 86).

בקטע "זה לא תורה" מביא המחבר דברי הגר"ח, שאצלנו מן מופתים" זה לא תורה". ולאחר מכן מביא הכותב דברי בנו הג"ר ירי"ו: "כך המשיך הגר"ח הספר עוד כשלושים עוברות, ובכל פוע הוסיף אבל אצלנו מופתים זה לא תורה, אלא שאני יצאתי מן החרד אחר שלוש המעשיות הללו, כי מופתים אינם תורה, ולא יכולתי לסבול עוד את הביטול תורה. אבי היה צריך להקדיש מומנו כדי להוכיח להסביבי להם, אך לגבי זה היה בגדר 'ביטול תורה', כי האבא אמר ש'מופתים' זה לא תורה".

זה, זה כשמונה חרשים שהגני מת" גורר במקומות המרפא ועדיין לא עלתה ארוכה למחלתי. כי על כן הגני בזה לבקש את הר"ג הרמה כי יהי נא מטובו להתפלל ולבקש רחמים בעדי בימי הרחמים וביחוד בהיותו על מקומות הקדושים, כי ישולח לי רפוא" (רפואה שלמה) במהרה, ואוכה להתכב אני, וכב"ב וכל בני ביתי לחיים טובים ואר"י כים. ואסיר תודה אה' להר"ג עבדו זה" (שם כרך ב, עמ' 478-479).

בחסדי ה' וזה הרב מבריסק להיות אור מוצל מן השריפה הג"דולה שנסרף בית ישראל באירר פה. כאשר נמסר לגרא"ו, שהג"ר י"ו נמצא סמוך ארץ ישראל בעיר שידיעו לו את מר עד בואו לעיר הקודש, ומשהגיע רבה של בריסק למלון ציון שבי"ר ורשלים מיהר רבי אריה לוי"ן לכי"תו רבנו והודיע לו על כך, בשעה שהגיע רבי אריה והבשורה הטובה בפיו ישב רבינו ולמד עם תלמידיו וכן ביתו רבי יצחק הלוי אפשטיין. הוא התרגש מאד וביקש מרבו יצחק שיצטרף אליו בהליכי"תו לקבל את פני רבה של בריסק. ומספר על כך רבי יצחק אפשטיין: כאשר נכנסנו לחררו של רבי יצחק זאב סולובייציק ביקש אדמו"ר [הגר"א] לשוחח עם רבה של בריסק ביחידות, ואז יצאנו כמובן אני וכל יתר הנוכחים מן החרד, כאשר חזרנו לארץ מכן הביתה פנה אלי אדמו"ר ואמר: בורא חשבת כי סוד כמוס היה לי אל הגאון שזה עתה הגיע, איך אל אלוהים. מכיר אני את יראתו של רבי יצחק זאב ואת גודל צדקתו, ותארתי לעצמי שהואיל וזה עתה הגיע לארץ הקודש עדיין איננו גייל בעניני הפרשת ארץ מות ומעשרות, ובודאי רבים את"ל הפקפקים והספקות באיזה ארץ פן יש לעשר כדי לצאת ידי כל הדין, ובודאי אף אין לו עדיין מטבע כסף לחילול 'מעשר שני', ובכן עד שיברר את כל הפרטים הדרושים יעבור זמן מה וביתנים הבית הומה מאורחים, יוצא השאר רח עלול חלילה לרעוב במשך שעות רבות עד אשר יוכל ליטול ידי ולטעום משהו. בנוסף לכל זה הרי רבי יצחק זאב חלש בגופו, ולכן בשיחתנו דברתי אתו בהל"ת כות תרומות ומעשרות ואמרת"י לו, שהגני מוכן לעזור לו כרגע ולעשר עבורו בו במקום עד אשר יביאו לו לאכול, ואמנם מיד הוב"א אה ארוחה קלה ורבה של בריסק טעד את לבו" (שם עמ' 479-480).

זה, זה כשמונה חרשים שהגני מת" גורר במקומות המרפא ועדיין לא עלתה ארוכה למחלתי. כי על כן הגני בזה לבקש את הר"ג הרמה כי יהי נא מטובו להתפלל ולבקש רחמים בעדי בימי הרחמים וביחוד בהיותו על מקומות הקדושים, כי ישולח לי רפוא" (רפואה שלמה) במהרה, ואוכה להתכב אני, וכב"ב וכל בני ביתי לחיים טובים ואר"י כים. ואסיר תודה אה' להר"ג עבדו זה" (שם כרך ב, עמ' 478-479).

לאחר שנסתלק הגאון החסיד בלוייה לבית עולמו, באו אצל הג"און רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל להיוועץ עימו על סדרי הלוויה ועל מצויה, פסק הגאון, שאעפ"י שאין מלינין את המת בירושלים (אמנם לכבודו מלינין), שאין לקבורו במצויה יוה"כ"פ, אלא למחרתו, ונתן טעם מקורי לכך. יש להניח שאלפי בני ישראל מירושלים ומבני ברק ומשאר מקו"מות היו באים להשתתף בחלוותו של אדמו"ר גאון וחסיד לפני ששברו את צוניהם, ויש חוקש על ספק פ"ק קוח נפש. (שמעתי זאת מפיו של ר' מנחם עזרא אברמסקי, בנו של הגר"ח אברמסקי זצ"ל, כאשר בא"ת גי' לביתו לקיים מצוות נחום אבי לים על פטירת אביו הגדול).

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

כאשר נפטר מן העולם לפני שנתיים ומחצה לערך ד"ר שמעון שרשבסקי ז"ל, מיקורי ירושלים ומטובי רפואיה, שהיה ירא שמים בנוסף וירא אשכנז, בא לבית המשפחה לקיים מצוות נחום אבי לים אחד מבניו של הרב מבריסק, וכך סיפר לבני המשפחה: בשעתו בא אביו הרב לבית החולים "בני קור חולים" לשם צילום רנטגן, טיפל בו במסירות ובכבוד ד"ר שרשבסקי. לאחר זמן התנצל הרב פא לפני הרב, שהוא מצטער שהוא צריך לעזוב אותו, מכיוון שעליו לטפל בחולים אחרים, ברם הוא נכון להעמיד לרשות הרב את חדרו שלו, שבו יוכל להמתין עד שיועודו תוצאות הצילום. הודה הרב לרופא ואמר לו, שהוא לא מבקש דבר אלא רק כמה דפי נייר. תלם הרופא כמה דפים מפקס המרשמים שלו ומסרם לרבו. כתב הרב על הדפים הללו, שבראשם מתנוסס שמו של ד"ר שרשבסקי, חידושי תורה בזמן המתנה. הרפים הללו נשמרו

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

יחסים של חיבה ורעות ושל הוקרה הדדית שררנו בין בני תרי צנתרי ודהבא מרן הרב מבריסק זצ"ל ומרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, גדולי הדור בתורה וביראה, אצל האנשים הללו רבי עין בעין מה גדול מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת" וכו' (אבות פרק ג משנה י"א). פריטים רבים על היחסים הללו אפשר למצוא בספרו של הרב ידעאל מלצר, נכדו של הגר"א "בדרך עץ החיים" תשמ"ו.

לרב. כתב הרב על הופים הללו, שבראשם מתנוסס שמו של ד"ר שרשבסקי, חידושי תורה בזמן ההמתנה. הרפים הללו נשמרו במשפחת הרב, וחידושי התורה שלהם נכללו באחד מחיבוריו של הרב, אם אינני טועה ב"חידושי מרן רי"ז הלוי על התורה".

* * *

להלן נעיר כמה הערות בעקב בי מאמרו המצויין של רנ"ז גרוס מן, ונלך לפי סדר הרברים במא"ר. בקטע, שכותרתו הוא "ללא הפסק", מובא: "מרן הגרי"ז סיפר, כי אביו הגר"ח הרגיל עצמו לחי שוב בדברי תורה גם כאשר שוחח עם אנשים במילי דעלמא ובענייני ציבור וכדו'. פעמים רבות ראה את אביו מנהל שיחה פשוטה וכל כולו מזייע. סיבת הדבר היתה, הסביר, כי באותה שעה אימץ מרן חו ללבן סברא עמוקה".

דבר דומה מסופר על הארי"ז ו"ל, אמנם במשמע אחר, של תורת הסוד. כך מעיד גדול תלמידיו רבי חיים ויטאל ז"ל על רבו: "גם ראיתיו כשהיה קורא ההלכה בין החברים היה מקשה בכוח עד שהיה נלאה מאוד ומזייע זיעה גדד"

רה, כי האבא אמר ש'מופתים' זה לא תורה".

* * *

מבחינה זו מעניין לציין כאן דבר שאינו יודע, שהגרי"ז נתן הסכמה לספר שיש בו "סיפורים נוראים וחידושים נפלאים" על יד תר מעשרים צדיקים. הספר הוא "גדולת מרדכי וגדולת הצדיקים" לר' גרשון עמנואל סטאושווסקי, שיצא בווארשה בשנת תרצ"ד. בראש הספר נדפס "הנהגה האדמו"ר הרב הגאון הקדוש נ"י פה"ח ע"ה (נר ישראל, פטיש החזק - עמוד הימיני, ברכות כח ע"ב), מופה"ד (מופת הדור), המפורסם) בכל ק"א [קצווי ארץ] כקש"ת מוהר"ר אברהם מרדכי שליט"א מגור נתן לי מעות לשלוח לו הספר כשיג" מור מביהר"פ" [מבית הרפוס].

לאחר מכן באות ההסכמות של שלושה מרבני ווארשה, ביני"הם הגאונים רבי צבי מיכלוזון הי"ד ור' יצחק מאיר קאנל הי"ד, ושל האדמו"ר מאלכסנדר רבי יצ"ח מנחם דנציגר הי"ד, האדמו"ר מאוסטרובצה רבי מאיר יחיאל הלוי הלשטיק זצ"ל ושל בנו האד"ר מו"ר רבי יחיאל הלוי הי"ד. לבי

קר. עוד בשנת תח"ץ, שנה לפני מלחמת העולם השנייה, בהיותו במעיינות המרפא בקריניצא, ב"ק קש הגרי"ז מן "הגאון הגדול מרן פת הדור וכו' וכו' כש"ת מ' ה' אי"ט סר זלמן מעלצער שליט"א", להמציא לו "אתרוג בלתי מורכב לחג הסוכות, ויחד עם זה להודיע" נ"י באיזה אופן להמציא את המ"חיד... והנה שנה זו היא שנת הש"ביעית, ושיטת ר"ת דמשומר אסור. ועל כן ארהיב בנפשי לבי"קש את הר"ג אולי אפשר להמ"ציא לי אתרוג שלא מן המשומר, ואם צריך להוסיף על המחיר בשי"ביל זה יודיעוני ואשלח. ולעת עתה יקנו (וי"ד פתוחה) את האת"רוג מתנה שלא יהא בכלל משך ולא פסק. וכמו בכל שנה אבקש שהאתרוג לא יה' ירוק אף במק"צת לחוש לדעת המשכנות יעקב שהירקות פוסלת אף אם סופה לחזור למראה אתרוג".

המשך מכתבו של הגרי"ז, שנכתב ביום י"א באלול תרצ"ח, מעיד על חסידותו שלו ועל ההוקרה שהוקיר את צדקותו של הגרא"ז: "עוד זאת אבקש את הדי"ר"ג הרמה, כאשר זה יותר משנה שנחליתי במחלת האסטמא ר"ל... וגם עכשיו הנני בקריניצא כשביל

הכיבוד על השולחן הוסיפה ואמ"רה: כל מה שהגשתי כשי, הינכם יכולים לאכול. נחרד רבנו ואמר לו לאורחו: אני אינני יודע, אני אוכל את הרברים הללו... כאשר יצא רבה של בריסק והלך לביתו, ליווה רבי דוד פינקל, פנה אליו רבי יצ"חק זאב ואמר לו: בדבריו הוציאני רבי איסר זלמן מן המיצר. לפני שנים רבות, כך אמר לו, ביקרתי בחול המועד פסח בביתו של אחד מגדולי ישראל שמלפני השואה. הגישו לי כוס תה, אולם אנכי לא שתיתי, משהרגישה בכך הרבנית שאלה: האם אצלי לא כשר? הת"בוננתי אז באותו גדול וניכר היה בפניו שיש בלבו קפידה כלפי, משהרגשתי שכך מיהרתי ושתיתי את התה" (שם עמ' 421). ועיין גם שם עמ' 399).

* * *

גם בספר בית ישראל השלם, חלק שמיני, לרבי ישראל טויסיג זצ"ל, הכולל "דינים ומנהגים וסי"פורי צדיקים" (ירושלים תשמ"א, הובא לדפוס ע"י בנו של המחבר הרה"ג ר' בונם יואל טויסיג שלי"ט"א), מובאים כמה סיפורים על

פנה אחר המנחמים לר"ר אהרונב"ו ושאלו, אם התרעם בלבו על תשובת הגאון, השיב הנשאל: לא התרעמתי כלל אלא המשכתי לשבת ולהקשיב לפלפול" (שם עמ' עה). וראה שם עוד בפנים, על סיום מסכת שעשה הרופא, שהיה בכור, בערב פסח בביתו של הג"און).

לכאורה מעשה זה תמוה - עיין בפירושו רש"י למאמרו של רב זירא במסכת ברכות ו ע"ב "אגרא דפרקא - רהטא" שעיקר קבול שכר הבריות הרצים לשמוע דרשה מפי חכם היא שכר המריר צה, שהרי רובם אינם מבינים להעמיד גרסא ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן, שיקבלו שכר למוד".

ברם, ראה במגן אברהם לשו"ע או"ח סימן נ, סעיף ב, על דברי השו"ע - ללמוד בכל יום "נ"ל דווקא בומניהם שהיו מבי"נים ל' תרגום. אבל עכשיו שאין מבינים צריכים ללמוד להבין, דאל"כ אינו נחשב ללימוד... אבל אם אומר המשנה ואינו מבין אינו נקרא לימוד". ייתכן שהגרי"ז נתכוין לדבריהם הללו של בעל מג"א ואתי שפיר.

זכרתו יגן עלינו.

יצחק זאב הלוי סלאווייציק

ירושלים תובב"א

ברכה מבורכה לעבוד יבדו הכב הגאון הגדול המלומד וכו' וכו'
כש"ת ג' כ' אלעזר סלומער שליט"א הגאב"ק סיניסניצי
נצימות בוימני נצח

חמני הברכה אהר"ג הרמ"ה שליט"א, הנני פונה בזה אהר"ג בדבר המרכז כוחני עולמי שעומדים אהקים פה
בישראל ואחננו ברב עם מרבנים וראשי עדה וקהל ומחולל מלא המדינות כולד, יאלי הקרובים אל המקום והקראים
והשומעים דבריהם תמיד בכתב ובע"פ בעתים ודוגמתם אין זל שום ספק כל דבר בבורה הבית ומלילת אלוה
מורה ומליות הוא נוצר מתחלה יצירת ועד היום, כי זה שנים רבות שמו פניהם לעשות את ישראל מרכז אלה
שמש תבא תורה והוראה אל העולם כמו שהי' מארבים ב"ד הגדול באשכנז הגזית וכונתם ג"כ די ברורה וגלו' (הן
מרבנים שבר נרפסו בענין זה והן מרבנים שבע"פ שאין פה המקום להעלותם על הכתב אבל הם דברים ברורים ונתיים
ע"פ אל הקרובים אליהם ובאים במחיצתם) מרובים ע"ז והשת"ל על התורה ולתקן דה אהתיאמה ארוח הזמן המדינה
והדימוקרטית אהר"ג ולגרוע בה כתבים, ואז דברו אלוהי' ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ ג"כ
כידוע ומלומד אבל כיון שנתקלו בהצעה זו מצד רבני אגריקה החלו ארץ מציאות בשמות אחרים אבל הכני
את השם סנהדרין וקראו אסיפה גדולה איסד אגודת רבני עולמית זה הי' לפני תשע שנים דוק, וגם הצעה זו נשאה
בשבי התנגדות גדולה שמה, ואז לא ינחלו ולא יקראו ואוסבים מחשבות אכן אהר"ג סוף כל דבר זה אפעולות
טכאן בישראל ויהי המרכז אלה והוראה אל העולם וגם המעלה מעונותי בזה אהסיג ע"ז כמה דרישות מה שזרשים
מהרבנות בענין הדת בענין אשוח ונדמה וכל אלו דברים גושים הם בפר אל גי שיש לו עינים אראות ונצח אראות וכו'
והנה זה איזה שנים שהחלו אצל בענין דוח גדול בשביל רבנות הראשית, המדינים הבינו שגם זו התלה
אמיתת ה"ז שגנה ע"ז את רב הכר הראשי והשת"ל וימצא נדיבים שהתעבבו סלמים גדולים אבנות בית גליל וילא
ביאות אמרנו עולמי אפי' ישש כתרבים אמרתם ה"ז, והשי"ה זו נתיקחה ע"י אהר"ג מחבריהם הואמינים שהצעה בראשי
קמיש התיארה אל המרכז הלאומי" (שא המצרחי) שהסני העשיר יש אהר"ג את הצעה הסנהדרין ונודע אזה כנים
עולמי אל הננים וכנים אל נציגי בת כנסיות ונרפסו הדברים בהצורה" גוים" יז דתיא"ה אשר נכד שאלתי העתקת
אהר"ג ואחר זה בוא כ' תמוז הציג מכתב בקשה אמרדי גוש המחוז אשנית את השם אגודת בית התורה הראשית איווא"
אמרנו כוחני עולמי" מפני ששם זה נציג מתאים יותר והיקף אשרות' וששתי פעולותי", ובכלב נתיקים דבר זה קיל
והוקם אל באותות גדולות על יד הבנין באות השם מרכז לתני עולמי" כן דבר הכונים אהר"ג ונציגים פבי שלוד אל
הי' אצלם א"ג מושף באיזה אופן אצל וביטחם נרפס ועמלן יבועה אחרות שנתהה סנסן הן אגודת הבנין אהר"ג

הראשית שהיא שילי השם ה"ו ושנאלח הזמנות באתי ושורתי לוקחת הכתוב הראשית וכן הנכח זאת היתה סובת אמור ההצגות
ואעם הכתוב הראשית עד הלם

עמה כפי הנשמע כבר באו אידי השואה עם הכתוב הראשית בעת קריאת השם ובנוגע לענין הכתובים החלוא
דכתיב ההתנגדות שגבר באה אזוהם מאמיקה ועוד לא אהפכתי את השם כינים רבנים רק אבקש רבנים נקלה שם אלא אמיתות
חלכות היות שהתקיים ב"ג לעומר א.י.ז, אעפ"י שהם כ"ח היותם אלוהים ואלוהים נבדל כינים רבנים עולמי אבל אלו התקופים אל
מקור המע"ה אין שום ספק בדבר שכל זה הוא רק אמראה ע"מ והשילי השם כזה או כשילי מעשה דאי, המגה והמטרה
דכונה כמ"כ אמעה, ואם יש מהם שמימישם דבר זה הנה יאמת ושתי אלה, או שכינתו כזה והכעות את החוקים ככדי
שלא יאמרו אלוהים או שאע"פ גם את עצמו - ואולי יש מהם שישוברים את הכעות את עצמם - שלא כן הדבר כמו שמתקין
והכל כפי וישי, וכל ענין זה לא רק חגיגת היות ההכנות הראשית ותל לא אידי

והנה כבר אמרתי ומאמני הנכונה נגד הקמה מיכס לחתי עולמי ומתקילה החלטה בענין זה באמרה "אבל עוד
הכעות כזה עצמא קל בלכות הכנה רבנים שהכריאה של עפ"י היא רק קריאה של חגיגת חלכות היות וביאתם על החגיגה
לא תסיף תהי נ"ל בזה עצמא הכעות של גרע לחתי עולמי והם שמתקנים אצרכה שברואם יכריעו ויסלחו המצוה העולה
למגשם ע"י אחרים, וכל התקנים אלו צריכים את הנשאל והנשאל הדבר כזה ואלו כי עצמא ביאתם של החוקים או החגיגה ותזק
הידי והתן אמת המהמכרם אמרתי היתה את מעשיהם יתקיים בחוקים ידעוהו ע"כ יתקיים בחוקים היות אשר
חלות עולמו או נקוד בשם גרע לחתי עולמי תעוד כמאה עצמא על הכרות המאה בלשון אשר כזה ועל כל פנים שאינם מתנגדים
או באופן נכ"ל ש"ו סכנה צפוי ממני קה"ה או בעתיד לקיאה של תורה והיהדות, ויחזקו כזה את ידם שלא יחולו משום
התנגדות בענין זה, ושניה עולה אצעת בי א"ל אם יבואו ויביעו את דעתם בלחמי נגד הכותב הזה לא יועלו כזה מאומה
כי הם כבר יעשו וזה אע"פ ככונם או ככונם בעתונם א"י. שאת כל אלו שקא אהמתי בכהגיגה ושלא ארצונם
ותחשבו ויתקיימו אל העולם איסודי מיכס לחתי עולמי וישאלו חמה גדולה על ידם אלהם כמחטי אי הכותב יחולו ויהי זה
מע"ת שלא יוכל לתקן בשם א"ל

זאת היא דעתו בענין זה והתאספנו יחד והקמנו כי לא יצאנו עדין יד"ה כזה שנסמנו דעתנו ומאמנו
נגד המוסד הזה, רק חוקה עולמי אהודיע ואלהיהר א"ל החוקים את הסכנה הצפוי גם ביאתם אל מונח מונח יד
חמוץ, א"ל כי לא יזכר זה לא יבקר שם גרע לחתי עולמי י"י הם עושים מעשהם בחתן וערואות אסוכ"ס הל מילכה
זהמתי אחרתם אהמתי על התורה אע"פ בה כח"כ

ויצאתי אנון אלוהים הנכונים כמו שהם א"ל: הדבר, אלה כי הדבר יבין את הדבר אסול וכן השלמות
ישפיע על רבני אמריקה החשובים שלא יחולו ידם ח"ו זהו. כשתתני החגיגה שתליתה היא חממה הדומה ח"ו
זה כח"כ ימים שהעו מתפלל אכתוב אכתוב זה אהדרג אלו מה אעשה אע"פ דריאותי או נמנע אכתוב כז"ל
ואסוים בדברת כל א"ל אהדרג חתי יד"ל מקי"ו ויכ"ל וזמ"ס יז"ו ע"ל אלל חלום ב"ח חמוץ חמוץ על חמ"ס ח"ל חל"ה

[Handwritten signature]

וד ש"ס תשי"ח ירושלים תר"ל

כבר פרטמנו דעתנו ומחאתנו נגד המרכז רוחני-עולמי שעומדיט לכונן פה עיה"ק ירושלים, שסכנה גדולה נשקפה ממנו לתורה ודת. והנה חזרנו והפאספנו שנית, מפני שנוכחנו לדעת כי לא יצאנו עדיין ידי חובתנו במאאתנו הנ"ל, כי היוזמיט שינו את התכסיס שלהם שלא לקרא כינוס רבנים מפורש למטרה זו רק להזמין רבנים לבוא לחגיגת^{חנוכה} הבית של "בית הרבנות הראשית", וכבר הגיעו לאזנינו ידיעות שיש החוש-בים שעכשיו אין שום חשש מביאתם ושביאתם לא תוסיף תת כח והסכמה כל דהו, להרעיון של "מרכז רוחני עולמי" ויש שחושבים שאדרבא יש תועלת בנוכחתם, שעל ידי זה תהי' להם הזדמנות להפריע ולסכל המזימה של מרכז רוחני עולמי העלולה במעמד זה להתגשם על ידי אחרים.

אנחנו הח"מ הקרובים אל מקום המעשה ויודעים את השאיפות והמגמות של מיסדיו, רואים בעליל כי עצם מזימתם לא השתנתה במאומה והסכנה לא פחתה, כי הבית אושר רשמית להיות מרכז רוחני עולמי וברור לנו הדבר שכל מי שיהי' נוכח בחגיגת הבית הזה יהי' מקובל בעיני כל ויתפרסם בין ברצונו ובין שלא ברצונו, שהוא סמך ידו על בית רבנות זה שימשש מרכז רוחני עולמי ואף אם לא יזכירו את השם הנ"ל במפורש כבר הדבר מפורסם לכל כי זה שמו וזה תכליתו. ובעצם ביאתם של הרחוקים להשתתף בחגיגת הפתיחה של בית רבנות זה, שימשש מרכז רוחני עולמי - הם מאשרים ומכירים בסמכותו, ועל כל פנים שאינם מתנגדים לו, וגם אם יבואו ויגלו דעתם בפומבי נגד הרעיון של מרכז רוחני עולמי גם כן לא תועיל להם מאומה, כי הבונים והמיסדים כבר יעשו מזה מסעמים כחפצם, לפרסם בעחונים שמות כל אלו שבאו להשתתף בחגיגת חנוכה הבית, ושלא לרצונם יחשבו ויתפרסמו למיסדי ומניחי אבן הפינה להרעיון והמוסד הזה, ותגולגל חובה גדולה על ידם שלא יוכלו לתקן זאת בשום אופן.

לזאת מצאנו לנו לחובה לבוא בדברינו שנית, לגלות דעתנו הברורה ולהצהיר לפני הרחוקים את הסכנה הצפויה מביאתם אל אֶחְגִּיגָה חנוכה הבית לחוד (אף כי לא יזכר ולא יפקד בה שם המרכז רוחני עולמי, כי עצם המעשה והעניין לא נשתנה במאומה) שבהופעתם יהיו מסייעים בהגשמת רעיון אשר גדולי הדור העבר התקוטמו נגדו בכל תעצומות עוזם ולא נחו ולא שקטו עד אשר סולק העניין מעל הפקק ואם בימיהם כך בימינו על אחת כמה וכמה, והיא חסאת הרבים ח"ו.

באנו על החתום יום ה' לס' תצוה, ז' אדר התשי"ח פעיה"ק ירושלם תובב"א.

(Handwritten signatures and notes in Hebrew)

זלמן טורוצקין עקיבא סופר נאם יצחק זאב באאמו"ר הגאון החסיד רשכבה"ג מרן חיים הלוי זצוקללה"ה סאלאווייצ'יק

יחזקאל סרנא אליעזר יהודא פינקעל יחזקאל אברמסקי

דוב בעריש וויידענפעלד